

жертви. Защото всичко тукъ е проповѣдта и страданието на Бозвели — поне отначало; той е залогътъ за успѣхъ и понататъкъ. Както учи Херценъ, прѣцѣнитъ прсихическитѣ фактори на руското освободително дѣло: „Опитътъ на вѣковетѣ доказва, че всѣко прѣслѣждане само засилва прѣслѣжданата партия. Страдалцитѣ ставатъ мъченици и светци, и тѣхнитѣ страдания ползватъ дѣлото сто пѣти повече отколкото личнитѣ имъ постѣпки“. За Неофита — както и за Раковски, който слѣдва примѣра му — това е безусловно вѣрно.

Какъ Раковски умѣе да прѣдава искрено-правдиво, и безъ страхъ да бѣде опроверганъ, „горчивитѣ истини“ съ историческо значение — показва ни неговата статия за основаването на бѣлгарската черква въ Цариградъ. Тукъ той, сжъпейки за „самата света истина“, брули княза Богороди за безучастието му въ народнитѣ работи (извинявани съ това, че „не било врѣме“, че „фанариотитѣ го прѣслѣждали“ и пр.) и за намѣсата му въ издигането на черквата само по егоистически съображения, отъ пусто славолубие. Така сжъщо се изтъква истината и при описанието на котленската разпиря отъ 1844 г., свързана съ такива катастрофални послѣдици за сѣмейството на Раковски, и то изключително по вина на грѣкоманитѣ-чорбаджии, клиенти на князь Богороди. Най-сетнѣ, не по-малко правдивъ се стреми да бѣде Раковски и при историята на униатството отъ 1859 год., при което насрѣщу трагизма на народното разцѣпление, прѣдолѣно за щастие скоро, се изтъква комизма на поклонението у папата, драстично очертано въ лицето на простия и наивенъ дѣдо Йосифъ, който съвсѣмъ не разбира ролята си на подставено лице... Писателятъ Раковски — съ такова наблюдателно око и съ това интензивно вживяване — смогва да разпрѣдѣля щастливо свѣтлини и сѣнки, да създава настроение, да приковава внимание — и лѣтописътъ му, цѣненъ като изворъ за новата история, не е прѣстаналъ и днесъ да бѣде интересенъ. Стилътъ е изобщо живъ, извѣстна непринуденостъ го отдалечава отъ сухитѣ научни дисертации, и личната нота на участие и прѣцѣнка внася навредъ една освѣжителна струя въ тока на нѣщата. Движение, свобода, прѣживѣна дѣйствителностъ се долавятъ тукъ, въ контрастъ къмъ студената разсѣдъчностъ или дивата фантастика на други нѣкои трудове. Мемоаритѣ на Раковски, като почнемъ отъ Неповиненъ бѣлгаринъ, сжъ писани всѣ-